

18/06/2024

י"ב בסיוון תשפ"ד

סיכום ישיבת השולחן העגול הרב מגזרי בנושא "ילדים ונוער במלחמה" – 9.6.24

נוכח מלחמת 'חרבות ברזל' והצרכים הייחודיים של ילדים ונוער, הוקם תחת השולחן הרב מגזרי במשרד ראש הממשלה, שולחן בנושא "ילדים ונוער במלחמה" (להלן: "השולחן"). השולחן נועד לאפשר הסתכלות רחבה על הילדים והנוער, לצורך תיאום, זיהוי צרכים וגיבוש דרכי פעולה לגביהם.

בשולחן חברים כ-200 נציגים ממשרדי הממשלה, מהמרכז לשלטון מקומי, מהחברה האזרחית והפילנתרופיה והוא מובל במשותף על ידי עו"ד מיכל גולד, המתאמת ממשלתית לזכויות ילדים ונוער בחטיבה החברתית במשרד המשפטים, מטעם הממשלה, ועו"ד ורד וינדמן, מנכ"לית המועצה לשלום הילד, מטעם החברה האזרחית.

השולחן התכנס לראשונה באופן מקוון ביום חמישי 12.10.23, והתכנס מספר פעמים נוספות בהתאם לצורך. חלק מהסוגיות שעלו בדיוני השולחן טופלו באופן מיידי. סוגיות מורכבות שדרשו תיאום ממשלתי או רב מגזרי רחב יותר, הוצפו למנכ"ל משרד ראש הממשלה ומנכ"ל משרד המשפטים ואף הובאו לדיון בוועדת המנכ"לים הקבועה לזכויות ילדים ונוער. חלקם הועברו לטיפול בצוותי משימה ייעודיים. בנוסף, באפריל פרסם השולחן את המלצותיו.

המפגש הנוכחי של השולחן התכנס בעקבות בקשות מצד מחברי השולחן לקיים דיון לקראת הקיץ. הדיון עסק בסוגיות שעלו מצד חברי השולחן ודורשות טיפול, וכן פורטו על ידי החברים מענים שונים שכבר ניתנים על מנת שאפשר יהיה להפנות ולהיעזר במקרה הצורך.

נושאים שהועלו במסגרת השולחן:

1. ילדים להורים במילואים

בישיבת השולחן עלה כי לילדי משרתי המילואים ואנשי הקבע **צרכים שונים בעקבות השלכות ההיעדרות הממושכת של אחד ההורים** ולעתים שניהם והדאגה הכרוכה בכך: (א) הם זקוקים לסיוע **בצמצום פערים לימודיים**, במיוחד בני ובנות הנוער שנמצאים בתיכון ולקראת בגרות. (ב) התקציב הניתן למשפחות עבור **תשלום לקייטנות** הוא עבור ילדים עד גיל 16 בלבד, משמע שהורים לנערים בוגרים היוצאים למחנות קיץ של תנועות נוער וכדו' לא מקבלים סיוע עבורם. (ג) עלה צורך להיערך לשנת הלימודים הבאה בצורה שתאפשר **איתור יעיל יותר של ילדי המילואים ומתן מענה וסיוע בזמן אמת**, תוך הגברת המעורבות של השירות הפסיכולוגי החינוכי במשרד החינוך.

עוד עלה כי חשוב לתת את הדעת באופן ספציפי לילדים ונוער שהוריהם יהיו במילואים במהלך חופשת הקיץ, וראוי להתייחס אליהם כאל אוכלוסייה מובחנת בכל הקשור למיפוי צרכים ומתן שירותים. כך למשל, קיים **קושי הקשור בשבועיים האחרונים של חודש אוגוסט**, במהלך לא פועלות קייטנות. באשר לאופן בו שירות המילואים מקשה על חיי המשפחה, עלו דאגות מחברי השולחן סביב סביב על אירועים מורכבים בבתיים. בתוך כך, מערך המילואים בצה"ל העביר לרשויות המקומיות ולמשרד

החינוך מיפוי של הורים לתלמידים שנמצאים במילואים. נציגת המערך ביקשה להדגיש את החשיבות של יצירת קשר עם משפחות אלו וליווין לאורך חופשת הקיץ באופן ממוקד. נוסף על אלה, עלה הצורך במתן מענה לילדים ונוער להם אחים ואחיות גדולים הנמצאים בשירות צבאי בסדיר ובמילואים, מתוך הבנה שגם הם נחשפים לקשיים שונים העולים כתוצאה מכך (קושי של ההורים המשפיע על יתר הילדים, סיפורים הקשורים בחוויות האחים הגדולים וכיו"ב). לבסוף עלה קושי הנובע מכך שהסיוע הכלכלי הניתן לילדי מילואים עבור טיפול נפשי הוא להורים לילדים עד גיל 14, ואין מענה לנערים גדולים יותר. בשולחן הוצגה פעילות "העוגן למשפחות המילואים", מידע נוסף ניתן לראות [כאן](#).

2. הגיל הרך

מצד חברי השולחן עלו דאגות באשר לקשיים התפתחותיים של פעוטות במרכזי המפונים, הנובעים בין היתר מתנאים לא מותאמים של המסגרות לגיל הרך הפועלות במתקני הקליטה, שאינם מיועדים לתת את השירות הזה. יצוין כי מערך התפתחות הילד במשרד הבריאות עדכן כי הם פועלים להקמת מתחם התפתחות הילד שיופעל בעיר אילת לטובת המפונים שנמצאים בעיר. זאת בין היתר באמצעות גיוס צוות והקמת משחקייה. עם זאת עלה כי ככלל התנאים אינם מותאמים, וכך למשל יש "גנים" בתוך המלונות בהם אין חלונות או כיורים לשימוש הצוות וכן אין מרחב מספק לזחילה.

3. היערכות לקראת הקיץ ושנת הלימודים הבאה

בישיבה עלה החשש מיציאה לקיץ אחרי שנה לא פשוטה עבור הנוער המפונה בעיקר. הודגשה בהקשר זה חשיבות הקשר בין הרשות המפונה לרשות הקולטת על מנת להבטיח שילדים ונוער לא "יפלו בין הכסאות". צוין כי מקרים בהם בשתי הרשויות פועלים רפרנטים לתחום ילדים ונוער המענה בתחום, הממשקים פועלים טוב יותר. בנוסף, עלה צורך להגביר ככל הניתן את תחושת הוודאות המלווה את חיי המפונים, בין היתר באמצעות מתן תשובות בהקדם בכל הקשור למסגרות החינוך שיקלטו אותם לקראת שנת הלימודים הבאה.

4. מענים לקראת הקיץ

בישיבת השולחן עלה כי קיים פער מבחינת היערכות בין המפונים מהדרום, המרוכזים תחת פעילות מנהלת תקומה, לבין המפונים מהצפון, אשר אין גוף רשמי המטפל בהם. כמו כן חלק מהמענים המתוכננים עודם ממתניים לאישורים תקציביים. **נוכח סד הזמנים ככל שעולים פערים או חוסרים תקציביים נבקש להציף את הדברים בהקדם.**

להלן יפורטו המענים המתוכננים שהוצגו: משרד החינוך עדכן כי הוא נערך לקראת הקיץ, דרך החינוך הבלתי פורמלי באמצעות מנהל חברה ונוער, לתת מענה לאוכלוסיית המפונים: מתוכננת פעילות במסגרות של כיתות א-ו עד ה-15.8, לכיתות ז' עד י"ב מוצעות פעילויות שונות ברמת הרשות המקומית. בהיבטים חינוכיים – תוכנית "המחצית השלישית" תאפשר מענה לימודי ממוקד. בנוסף, יהיה תגבור ייעודי לתלמידי כיתות ח'. לדברי נציגת משרד החינוך, ניתן לפנות לבתי הספר לבירור אודות המענים

האמורים. בנוסף, פורסם חוזר מנכ"ל באשר לילדים להורים במילואים. נוכח הדברים שעלו בישיבה בהקשר לילדים להורים במילואים, נציגי משרד החינוך יחדו מול הצוותים החינוכיים את חשיבות מתן המענים גם במהלך חופשת הקיץ (גם עבור ילדים שחוו אובדן ושכול).

עוד נמסר כי פעילות בתי הספר והגנים של החופש הגדול מסובסדת על פי אשכולות הלמ"ס לכלל הציבור, כאשר ילדי מפונים ומרכזי יחד לא נדרשים לשלם כלל. בתוך כך מתוכננות מגוון תוכניות שנועדו לתת מענים לימודיים, חברתיים ורגשיים. במסגרת תוכניות אלו יש אפשרות לגייס צוותים פארא-רפואיים לטובת סיוע ממוקד בהתאם לצרכים בשטח. מידע נוסף ניתן למצוא בפורטל של משרד החינוך.

בנוסף, הוצגו המענים המתוכננים על ידי משרד הרווחה לקראת החופש הגדול, ביניהם מרחבי איתור רחבים ומצומצמים הפועלים מתחילת המלחמה וימשיכו לפעול במהלך החופש הגדול; תוכנית חופים הפועלת בשיתוף משרדי הממשלה. המטרה היא יצירת מרחב בו ניתן לשוחח עם מבוגר מייטיב, וככל שעולה הצורך ניתן להמשיך את המענה עם תום הפעילות במקום; פעילות מוגנות בקיץ המופעלות על ידי הרשויות המקומיות בהתאם לצרכיהן במימון משרד הרווחה; תוכנית "סלע" במסגרתה מסופקת חונכות אישית ופעילות בקבוצות; סדנאות למיניו המופעלות על ידי "תודעה"; השתלבות במענים הקיימים ברשויות השונות, דוגמת מיתרים תעסוקתיים; ועוד.

יצוין כי המענים הניתנים במלונות מפורטים בדש-בורד שפותח בעקבות המלצת השולחן, בשיתוף עם מערכת יחד של מערך הדיגיטל, וככל שנדרש מידע ניתן לפנות ליחידת התיאום הממשלתית לזכויות ילדים ונוער בכתובת: children@justice.gov.il.

בשולחן הוצג כי לפי נתונים שעלו מסקירות של מרכז גושן נראה שכ-75% מהילדים המפונים סובלים מבעיות רגשיות ונפשיות, וכ-35% מהם צריכים היום טיפול. מדובר בנושא מורכב ביותר הדורש הירתמות מבחינה מיידית, אך גם מצריך חשיבה לטווח הארוך. במסגרת פעילותם, יש להם אתר חינוכי המוקדש באופן ספציפי למענה לילדים במסגרת תוכנית "איך גדלתי". לכניסה לאתר – לחץ כאן.

5. מוגנות ילדים ונוער במתקני הקליטה ועדכון באשר להחלטת הממשלה בעניין הצפון:

הובא לידיעת המשתתפים כי בעקבות עבודת השולחן בנושא זה והצוות הממשלתי שהוקם בעקבותיו, נקבע במסגרת החלטת הממשלה בעניין תכנית למענים בטווח המיידי וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון, כי הרשות לביטחון קהילתי במשרד לביטחון לאומי תהיה אמונה על קידום ויישום נושא זה ומקצה לכך את התקציב הנדרש.

נציגת הרשות לביטחון קהילתי עדכנה כי בהמשך להמלצות השולחן והצוות הממשלתי לקביעת גורם מקצועי שיעסוק באופן שוטף בנושא המוגנות, ולאור החלטת הממשלה, הם פועלים על מנת שב-42 מרכזי מפונים (חלקם מלונות וחלקם מקומות בהם ריכוז מפונים גבוה), יפעלו רכזי מוגנות שירכזו שולחנות עם הגורמים הרלוונטיים באזור. השולחנות יובנו ברמה המקומית תוך התמקדות בצרכים המקומיים ויצירת מיפוי מתעדכן ונתינת מענים. המענים יכולים להיות באמצעות תכניות מניעה, הכשרות של העובדים במלונות והצפת הפערים לרמת מטה.

בנוסף על אלה, הוצגו בשולחן מענים שונים שניתנים בתחום:

במסגרת תוכנית המוגנות המופעלת על ידי לתת פה, הוסבר על ההיערכות לתרחיש לחימה צפוני במסגרתו גם פינוי המוני. הם מציעים הכשרה ממוקדת שנעשתה בשיתוף עם הצלב האדום המוכוונת למחסות המוניים. הודגשה החשיבות של הכנה מראש למאורע מעין זה. בתוך כך, הם מציעים הכשרות חנימיות לרשויות ולגופים ממשלתיים, ומציעים ערכת חומרים הכוללת רול-אפים להורים, חוברות קומיקס לילדים ומדבקות המיועדות לבני נוער. פירוט על התוכנית ניתן לקבל באמצעות יצירת קשר עם רן - Ran@latetpe.org.il.

המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת הדגיש כי סוגיית המוגנות ברשת מהווה נושא מרכזי נוסף שיש להתייחס אליו. המטה מציע פעילויות שונות לילדים, נוער והורים. הם מבקשים ליצור חיבורים שונים עם מסגרות הקיץ על מנת שאלה יוכלו לסייע בהעברת המערכים ובהגברת החשיפה לנושא.

הרחבה על פעילותם ניתן למצוא [באתר המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת](#).

המרכז הישראלי למוגנות עדכן כי הם פועלים עם מפונים מקי"ש ומשלומי כך שניתן ליווי רגשי ומשפחתי, הכולל סדרה של 12 מפגשים. בנוסף, הם מציעים הדרכות הקשורות בנושא המוגנות, אך נתקלים בשני קשיים עיקריים: חוסר בתקציב וקושי ברתימת המשפחות להשתתפות במפגשים בנושא מוגנות.

הוצע פתרון הכולל עירובם של מנהיגים דתיים שידברו עם הקהילה, לאור העובדה שמדובר באוכלוסייה מסורתית בעיקרה, ישקפו להם את חשיבות הנושא וירתמו אותם לעבור הכשרות בתחום.

הרחבה על פעילותם ניתן למצוא [באתר המרכז הישראלי למוגנות](#).

6. אוכלוסיות ייחודיות

בשולחן עלה כי יש לתת את הדעת לשירותים הניתנים לילדים בכלל ובפרט לילדי הגיל הרך ברשויות הבדואיות בנגב. בתוך כך, הועלה כי הקהילה הבדואית ספגה אבידות משמעותיות וכי בכפרים רבים אין בכלל מערכת התראה של פיקוד העורף או אמצעים להתמגנות, דבר המסכן אותם כמו גם מגביר את תחושת החרדה. **סוכם כי הדברים יובאו בהקדם בפני הרשות לפיתוח חברתי כלכלי של החברה הבדואית.**

7. דברים שהועברו לאחר המפגש:

נציגי הארגון "פתחון לב" ביקשו להביא לידיעת המשתתפים לאחר הישיבה, את פעילות ארגונם שכולל מתן סיוע ולייווי לכ-220,000 נפשות מדיי שנה, לרבות אלפי ילדים ונוער במצבי סיכון, סיכון מצבי והתמודדות עם משבר. פירוט על הפעילות ניתן למצוא [באתר פתחון לב](#). כמו כן הועלו על ידם סוגיות הנוגעות להזנת תלמידים בחופשת הקיץ והעדר תכניות לחיזוק החוסן האישי והחברתי של התלמידים בתקופה זו. נציגי הארגון הציעו לייצר מתווה רחב שיעניק סיוע לכלל תלמידי ישראל באופן שוויוני בסוגיות אלה.

אנו מזמינות אתכם ליצור עמנו קשר למידע נוסף, התייעצות, הצפת אתגרים וצרכים ועוד.

- ככל שיש דברים שלא הועלו במסגרת הדיון, נבקשכם להעביר אותם למייל על מנת שנוכל לשלבם במסקנות.
- הדברים יועלו ויעודכנו גם במסגרת הדש-בורד. במידה שיש מענים שאתם מכירים שטרם עדכנתם עליהם, נודה לכם אם תוכלו למלא את [השאלון למיפוי המענים](#).

ניתן ליצור קשר עם:

עו"ד מיכל גולד, המתאמת הממשלתית לזכויות ילדים ונוער בחטיבה החברתית במשרד המשפטים,
Children@justice.gov.il, 050-6117064
עו"ד ורד וינדמן, מנכ"לית המועצה לשלום הילד ncc@children.org.il
ד"ר עינת רונן, מנהלת היחידה לשיתופי פעולה רב מגזריים, אגף ממשל וחברה, משרד ראש הממשלה,
054-6223823, einatr@pmo.gov.il

ערכה את הסיכום: לירון ליבנה, סטודנטית ביחידת התיאום הממשלתית לזכויות ילדים ונוער, החטיבה החברתית, משרד המשפטים.

